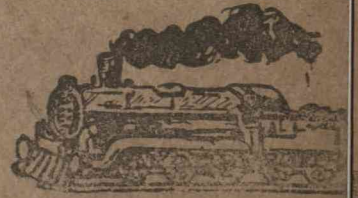

11/12/1935

Afyondan - Antalya

TASPINAR

Sayı : 37

27 - 2 inci Teşrin 1935

İÇİNDEKİLER.

Yurd Bayındırlığı.

Utku Anıtı.

Antalya Hattı.

Ulusal Yasav ve Düşünce Birliği.

Afyonlu Büyük Ozan.

Ölmez Aşkim.

Bir Değer Kaybettik.

Afyonun Tarihdeki Değeri.

Sami Akyol.

Y. M. Âren.

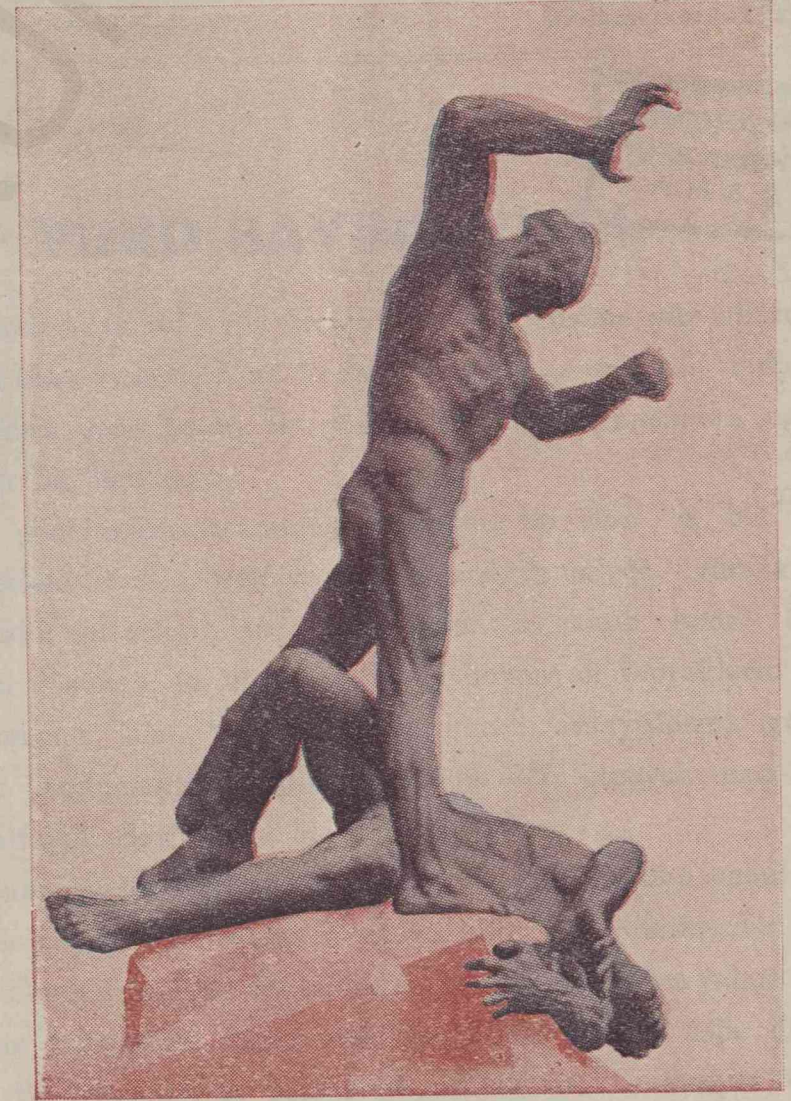
Nazım Turunç.

E. Â. Gökpınar.

Koca Budak.

İsmail.

Behcet Görktan.

Ulusal Kurtuluş savaşından büyük utku için
Afyonda dikilen Utku Anıtı
« Düşman Vatanın Harimi İsmetinde Boğulurken »

5037595
1935-1936 4/3742

Cilt : 4.

TAŞPINAR

Sayı.37.

Afyon Halkevi Tarafından
Her ayın ondokuzunda çıkarılır.

İdare Yeri : Afyon Halkevi.

27 İkciteşrin 1935.

Taşpınar Başında :

YURD BAYINDIRLIĞI.

OSMAN FERİT SAĞLAMIN
TÜRK TARİH KURUMUNA
ARMAĞANIDIR

Cumuriyetin on iki yılı; bayındırlık ve gelişime yüz yıllardan beri isteği olan yurd için ne kadar bereketli ve verimli olduğu, yapılan işlerin göze batan bir görünüşle yüze çıkmasından anlaşılır parlak bir hakikattir.

Dünün yönetiminde tamamen savsanmış bir yurd ve bir ulus vardı. Memleketlerinin ören ve yıkılarıyla ilgilenmeyen, yurdaşlarının hastalık ve açlığından acı duymıyan ve yalnız kendi ölez varlıklarını düşünen, en sonunda aç ve doymıyan toprakların bir lokması olacak olan bedenlerinin - kendi anlayışlarına göre rahatlarını inaçlamaktan başka bir düşünceleri olmıyan kısa görüşlü yönetimcilerden başka bir şey beklenir mi?..

İşte Cumuriyetin gelmesile yıkılan ve çöküp giden yalnız bir saltanat değil, aynı zamanda sakat ve kötü bir yöneticilik zihniyetidir. Onun içindir ki dünkü hal ile bu günkü durum yalnız göz aldatan bir değişinden ibaret değildir. Böyle bir şey asla düşünülemez.. Biz yapıcılık ve yaratıcılık atılımlarını Cumuriyet kaynağından alıyoruz.

On iki yıllık Cumuriyet devrinde bütün memleketle beraber ilimizin de ermiş olduğu gelişim ve ilerileme göz önüne getirilecek olursa görülür ki bu yollarda dünü çok geride bırakan bu günler ve yarınlar yaşıyoruz ve yaşıyacağız... Bütün yurd gibi ilimiz de bu günkü gelişimini Cumuriyete borçludur.

Utku Anıtı.

SAMI AKYOL.

Bu ayın 28 inci günü Afyon'da Utku Anıtı Büyüklezimizin elile açılıyor. Bu anıt bu günün nesline, kazanılan ulusal utkunun ne büyük emek ve ne çetin bir savaşıyla yaratıldığını ve o kutsal günlerin önemli andaçlarını canlandırıyor. Yarının Türküne de ulusal duygu ve coşgun vatan severlikle her engelin ve her düşmanın yıkılıp kahrolacağını gösteriyor. Anıtın bir kartal pençesi gibi açılmış parmakları ve bir yay gibi gerilmiş kasıları, hınçla dolu bakışları ve ayakları altında şaşkın, perişan ve dağ gibi gövdesile bitkin yatan düşman timsali hakla, haksızlığın, ulusal duygu ile hiyanetin, kudretli oluşla kofluğun ne canlı birer örneğidir.

* *

Bu anıtta ulusal kurtuluşumuzun tunçlaşmış mahabetini görüyoruz. O gergin kasılarda Samsun'dan Sivas'a, Sivas'tan Erzurum'a, Doğudan batıya, yayladan kıyıya, eskiyi ayağının altında ezip yeniliğe koşan ulusal ülkünün hızı ve yenilmez, eşsiz gücü var.

Onda İnönüde yakasına yapıştığı düşmanı Sakarya'da sürükleyip Dumlu'da boğan, Akdeniz'de gömen ulusal hıncımızın büyüklüğü, eşsizliği yaşıyor.

Anıtında yedi iklimin gölgesini taşıyan ihtiyar baba, bağrında dört bucağın her birinde kendinden bir parça gömülü olan şehitler anası Türk kadını, nişanlısı İnönüde kalanlar, babaları Dumlu'da yatanlar yasınızı dindiren kudret yurdun kurtuluşundan doğdu. Bu anıtta sizin de adınız ve dinen yasınız okunuyor. Onda Dumluda yatan yiğit Türk erinin şahlanan kahramanlığı görülüyor.

* *

Utku Anıtı Atatürk'ün büyük zaferi hazırladığı odanın karşısındadır.

Utku Anıtı yurda giren düşmanın başına Türk'ün yıldırım gibi inip helâk ettiği beldededir.

Kurtuluş kapısının eşğinde dikilen bu anıt kurtulanların kurtarıcıya tükenmez saygı ve sevgisinin güzel bir timsalidir.

* *

Anıtta devrimci gözile geriliğin, taassubun cehaletin ve hiyanetin yenilik, ileriliğin, ayakları altında ezildiğini ve dünya durduk-

ca kıpırdamağa imkân bulamayacağını görüyoruz. Altı okun çelik yayını geren o kolların her an beynine inmeğe müheyya yumruğu ve kalbini parçalamağa hazır pençesi altında eskiliğin bitik ve ürkek cançekişmesi yüz yıllarca seyrine doyulmayacak bir manzaradır. Bu görünüş kurtuluşumuzun önemli bir anlamıdır. Kurtuluşumuzun sonsuzluğunun timsalidir.

Türk genci! Bu senin idealist ruhunun tunçlaşmış anıtıdır. Onda büyük anlamı daima göz önünde tutacak dünya durdukca geriliğe, taassuba, hiyanete başkaldırtmıyacaksın.

* *

Utku anıtı Afyon'a çifte bayındırlık bayramı da getirdi. Biri anıtın önem ve ününe yarışır anıt meydanı yapılması diğeride demir yolu siyasamızın, yaratıcı, yapıcı, başarılı irademizin yeni bir zaferi olan Afyon - Antalya demiryolunun işletmeye açılışı bayramıdır.

Türk aleminin Atatürk adlı sönmez güneşinden ışık ve kudret alarak onun kumandasında yurdu kurtaran eller zaferin ve kurtuluşun kesileştiği Afyon'da Utku Anıtını açarken yine o eşsiz başın temellerini kurduğu iç siyasamızın önemli zafer yollarından birini Afyon'dan Antalya'ya akan Akdenizden - Karadenize koşan genlik ve güvenlik yolunu da açıyor.

Tarihe karışarak, tarihiğ kahraman olanlar yaşarken hem tarih hem bugün hem de gelecek olmak 20 inci yüz yılda yalnız ünlü şeflerimizin karakteridir.

Şefinin gösterdiği nurlu yolda bir yılda yüz yıllar aşarak inan, güven ve ulus bütünlüğü ile koşmak mucizeside bu devirde yalnız Türkte yaşıyan bir karakterdir.

Yurdseverlik, ulus severlik disiplinli yaşayış, saygılı ve ölçülü iş görüş, hesaplı düşünnüş 12 yıllık cumurluğun bize kazandırdığı en önemli karakterleridir.

Yaratıcılığımız, yapıcılığımız her kudretimiz bu kaynaklardan doğuyor.

Dumluyu bu ruh yarattı. Demir ağları ören, makinaları kurup bacaları tütüren de odur.

5000 yıllık geçmişi bütün ünü ve belgelerile bulanda, dilin kovugunu atanda odur. Kültürümüzü arsulusal kültürün üstüne

ANTALYA HATTI.

Yusuf Mazhar Âren

İsmet İnönü hükûmetinin büyük bir zaferide demiryol siyasetindedir. Ona -herkesin bildiği bir vesile ile- bu siyaset nakisa sayılmak istenilmişti....

Biz o zaman bir mektubumuzda: (bu öyle bir meseledir ki Gazi Türkiyesinde, ülkesinde İsmet Paşadan başkasının başaramıyacağı bir iş olduğu, bu tenkitlerden anlaşıldı.... Bu siyaset malî muzayika yapmış olabilir.... Fakat hangi kahraman hükûmet çıkmışta İdaresinin morfinleyici tatlılığını bozmasından korkuyu atarak böyle bir muzayikayı göze aldırıştır.... Bu öyle bir ferağattir ki -harplerin ferdasında, inkılapların sinesinde- gösterilmiştir.....

Bu öyle bir kahramanlıktır ki muarızlarını eseri olan şümendüferlerinin altında ezecektir.....) ilâh. [*] demiştik.

Biz mesuduz.... Bizki şümendüfersizliğin bu yurda getirdiği felâketleri de biliriz. Şümendüfersizlik dağınık ve bir birinden ayrı koyduğu yurtta kültür ve his birliğini, tanışma ve sevişme kolaylığını imkânsız kılmış, menfaat bağlarını sıkamamıştı...

Şümendüfersizlik denizlere uzak yerleri her türlü terakkilerden mahrum bırakmıştı.

Şümendüfersizlik vatanın müdafaasında, devlet ve millet kuvvetinin kırılmasına sebep olmuştu.

[*] Bu mektup serbest fırkanın zuhuru sırasında bazı gazetelerin neşriyatından dolayı Bay Yunus Nadiye gönderilmişti.

çıkarcamız dedirten ve dediğini yaptırmaya savaşanda odur. Onun adı Türk ruhu yaşadığı vücut Türk ulusu bulunduğu yer Türk yurdu Şefi de (Atatürk)tür.

* *

Anıtı ulusal bir sevgi ve saygı ile selamlarken Türk ruhunu yaratan Atatürk'ü ve onun güvenile ulusal ülkümüzü eksiksiz gerçekleştiren çalışan ve yüksek yaradılışlı Başkanımız Genaral İnönü ve çelik irdeli çetin yapılı çalışmaya arkadaşlarını, yenilik ve düzenlik kaynağı Partimizi saygı ve sonsuz sevgile anarım. Afyon İlinide ulusal utkuyu böyle canlı bir anıtlarla bağrında taşımak bah-tiyarlığına erdiğinden ötürü kutlularım.

Biz mes'uduzki.... Atatürkün Cümhuriyeti, inkılâbı afakî ve nazarî bir heyola, yaldızlı bir binadan ibaret hayal, iğfal halinde saymamıştır.

O bir eline ulusu almış... ruhundan, duygusundan tutup bütün içtenliğindeki noksanlardan kurtarmış.... En yüksek his ve ahlak derecelerine -en geniş bir refah yolunda yürümeğe dayanacak mertebelere yükseltmeğe ve bir eline aldığı yurduda bütün varlıklarının, servetlerinin, definelerinin, hazinelerinin, nüfusunun kıymetini artıracak abadlıklara sürüklemiştir...

Şümendüfer siyaseti işte bunlardan biridir.

Bu, Cümhuriyetin öyle kuvvetli hamlesidir ki sürdüğü on bir sene zarfında ilk hedeflerine eriştikten sonra biraz soluklanmak düşünüldüğü halde - mazinin bıraktığı çıplak vatanın ihtiyaçları yüzünden- ikinci bir hamle ile mutlaka tamamlanacaktır... Şümendüfer siyaseti daha senelerce sürecek...

İsmet İnönü Hükûmeti Türklüğün halasını, vatani tekrar inşa etmekten başka türlü ve Atatürkün Cümhuriyeti Türkün halasını asıl ananaya -tarihe- avdet etmekten başka yolda bulmak mümkün olmadığını anlamakla -bu anlayışın hak olduğuna imandan doğan bir azmle- bir milletin bası beadelmevtime muavaffak olmuştur.

Antalya hattı o hükûmetin bu azmindeki şideetin, iradesindeki kuvvetin misallerinden birisidir.

Biz bu hattın başlamasile ilk merhalesine erişmesi arasındaki müddetin kısalığına bakınca yapılan işin büyüklüğü önünde- maziden kalmış ruh itiyatlarımızın ne kadar çetrefil olduğunu itirafa mecbur oluyoruz...

Biz böyle bir hattın yapılmasının, düşünülmesinin süreceği bir zamanda, bitmiş olmasını tereddütsüzlüğün ve iş başarıcılığın hepimize hatta hususî hayatımızda, şahsî işlerimizde bile bir, nümune olacak kıymetini idrak ediyoruz...

Memleket ulularımız bize yalnız vatani imar etmekle yaptıkları, objektif düşüncelere ve taktirlere yol açan, bir rehberlikle kalmıyorlar.... Bizi gösterdikleri misallerle büyüklüğe -ruh ve ahlak büyüklüğüne- sevk ediyorlar...

İşlemeğe açılan bu hattın üzerinde gürültüler çıkararak koşan ateşli demir araba yalnız sahillerimizin ve topraklarımızın, teh-

ULUSAL YASAV VE DÜŞÜNCE BİRLİĞİ.

NAZIM TURUNÇ.

Büyük savaşa uluslar girdikleri zaman bir çokları savaş için tamamen hazırlanamadıklarından şikâyeteye başladılar. Savaşın bitiminde bir çok araştırmalar yaparak şu kanaata vardılar. Savaşı önliyen seneler içinde gelecek bir savaş için kusursuz hazırlıklara gereken tekliflerden bir çoklarının benimsenilmediği ve yapılmadığı anlaşıldı. Bilhassa mağluplar arasında bulunan Almanya'nın bütün askerî büyükleri ve yazarları bundan acı acı şikâyeteye ve bu işi deşmeğe başladılar. Sonunda şu acı hakikatlar açığa çıkarıldı:

1 — Yurd korunmasına ve orduya ayrılacak akçanın çok görüldüğü, israf ve lüzumsuz sanıldığı, kıyılmadığı;

2 — Siyasal düşünce ayrılıklarının yurd korunması aleyhine dahi silâh olarak kullanıldığı, hatta yurdun öz çocuklarından toplanan parlamantolara kadar bu düşmanca zihniyetin girdiği ve orada yurd zararına çalıştığı;

like pek az melhuz olsada, yalnız emniyetine, şehir ve kasabalarımızın menfaatları pek çokta önemli olsada yalnız saadetine hizmet etmekle kıymetli değildir; Onun diğer bir kıymeti daha vardır ki manevidir ve maddi kıymetlerinden aşağı değildir Azmi irade kuvveti ve vatanperverlik yüksekliği....

Afyon bu hattın kendi abidevi ve zarif hisarına benzeyen isimle şereflediği Çetinkayanın bakanlığı zamanına tesadüf eden inşasile de ayrıca bir haz duyar...

Ali Çetinkaya ulularımızın işlerinde onların ülkü birliğinde gösterdiği içtenlikle Atatürkün Cümhuriyetinde Afyon'un alın aklı olduğu olmuştur.

Biz her tarafı demir bağlarla bağlanan yurdumuzun dört hattının birleştiği bir noktada dahi bulunmağı -zafer güneşinin doğusu olmak nasibinden sonra- kendimize en büyük bir şeref sayıyor ve bunu Cümhuriyete en büyük, en âsil, en köklü bir bağlılık ile ve pek geniş ve yüksek bir sesle: «Var Olsun Cümhuriyet» Diye İlân Ediyoruz.

3 — Düşmanlar tarafından ulus arasına kötü düşünceler aşılandığı menfi fikir ceryanları sokularak parlamanto üyeleri arasında bile bilerek veya bilmiyerek düşman hesabına çalışacak bloklar kazanıldığı;

4 — Ve en nihayet ulus arasında inzibatsızlıklar, ayrılıklar doğurulduğu.

İşte büyük savaşın verdiği bir çok denemelerden en acı alacak olan bu işler üzerinde bütün uluslar ve onları idâre edenler işlemeğe başladılar. Çeşit, çeşit çareler buldular. Hükûmet şekillerindeki inkılâplarının, idare sistemlerindeki değişikliklerin, bilhassa gençlik ve milis kurumlarının başlıca amili bu olmuştur. Her ulus kendisine göre ayrı bir yoldan yürümektedir. Ulusların içtimai coğrafi, iktisadi ve hususî durumları vaziyetleri hepsinin ayrı çeşitte idâre edilmelerine ve bir iz üzerinde yürümelerine engeldir.

Biz Türkler de bu acı denemeyi başımızdan geçirerek gördük. Osman'lı imparatorluğunun son devirlerinde, hele meşrutî idârenin kabulünden sonra yukarda saydığım fenalıkların hepsi oldu. Zararını birbiri ardınca uğradığımız mağlubiyetlerle çektik. Siyasal düşünce aykırılıkları, eşhasın hırsları ve menfaat kaygıları; düşmanlarımızın ta içimize kadar soktukları muzur düşünce ve elemanları, saltanatın sayısız fenalıkları, bilgisizlik ve kısa görüşler buna sebep olmuştur.

Uluslar amaçlarına varmak için yolları üzerindeki engelleri kaldırmıya savaşırlar; bunun için de geçen her vak'a ve hadiseden ders alarak iyi taraflarını benimserler, kötülerinide düşmanlarına yüklemek, kabul ettirmek, yaptırtmak isterler. Büyük savaş bittikten sonrada bu savaşın verdiği iyi ve fena bir çok denemelerden emperyalist uluslar istifade yoluna koyuldular. Zaten büyük savaşın doğurduğu sayısız ahlâkî, içtimai fenalıklar da bunlara yardım ediyordu. Hepsi birleşince aşağıdaki kötülükler belirmeğe başladı:

1 — Ahlâkın her çeşitteki bozulması;

2 — Neslin, esenliğin bozulması ve bunların bozulmasına yaranan kötü huyların benimsenmesi;

3 — Menfi propoğandaların yurd içinlerinde yer bulması ve bunlara bilerek, bilmiyerek alet olanların çoğalması;

4 — İnsanlık maskesi altında savaş aleyhdarlığı propoğandasının yayılması, askerlikten iğrenmek, ordudan nefret etmek gibi uluslar arasına fena cereyanların sokulması neticesi yurdların öz çocuklarından böyle zehirlenmiş fikirliilerin, kibarlık taslaklarının, zübbe yapılarının çoğalması;

5 — İnsanların şahsî menfaatlarının, hırslarının çoğaltılması, bunların yurd aleyhine bile kullanmak meyillerinin artması, makbul olmayan çarelere baş vurulmanın da hoş görülmesi, riya ve tabasbusun kökleşmesi;

6 — Siyasal düşünce farklarının artması ve bu düşüncelerde düşman emellerinin yer bulması, bunun neticesi de ulusların kısımlara parçalanması, birbirleri ile düşman olması, fikirlerinin dağılması ve en nihayet ulusların içlerinden çürüyerek yurd müdafaalarının tehlikeye düşmesi. Bu kötülük bazan o derece büyürki parlamentoların içinde bloklara ayrılarak yurdların mezarlarını kendi elleri ile kazarlar;

7 — Ulusal inzibatın gevşemesi, yurd severliğin azalması, ulusal duyguların sönmesi ve en nihayet insanların uluslar arası bir şekil alması;

8 — Yurd koruması için gerekli maddî, manevî fedakârlıklarda kıskançlık ve tamakârlık.

İşte bunlar gibi bir çok zararlar açığa çıkmış ve bunların tatbikatını yakın ve uzak bir geçmiş de komşu ve uzak uluslarda çok acı neticeleri ile birlikte gördük ve ve görmekteyiz. Yalnız bu kötülüklere karşı koymak için de bütün ulusların gereken tetbirleri almakta olduklarını da görüyor ve işidiyoruz. Büyük uluslar amaçlarına varmak için düşmanlarını her bakımdan öldürmek ve göçertmek isterken kendileride yine her bakımdan sağlamlaşmaktan, hazırlanmaktan geri kalmıyorlar. Diplomatlar meclislerde, konferanslarda birbirlerini aldatmağa uğraşırken perde arkasında bütün hazırlıklar tamamlanıyor. Ulusların bazısı o derecede ilerlediki bir işaretle bütün ulusun fikren manen, maddeten bir yola yürütölmek imkânı elde edilmiş gözüküyor. Acunun son günlerdeki durumu bunu bizlere açıkca gösteriyor. Maskeler tekrar tekrar düşmeğe başladı. Sonunun nereye varacağı kestirilemez. Her halde bilinen bir şey varsa acunun gittiği yolun iyi bir sona varmayacağıdır.

AFYONLU BÜYÜK OZAN ABDURRAHİM

- Hayat ve Eserleri -

4

Edip Â. Gökpınar.

Abdurrahim babası ve soy adı -küçüklüğü- Afyon'dan dışarıda
Abdurrahim va Akşemseddin - Afyon'a dönüşte Abdurrahim - ozanın aile
dirliği ve biricik kızı - vakfettiği kitapları, eserleri - kendinden
sonra gelenleri -hükümler...

"Baş tarafı 29, 32, 33 üncü sayılardadır.,,

Ozanın son yıllarını, kutlu kocalığını ne şekilde geçirdiğini ve belli başlı tanınmış, seçilmiş kimselerden kimlerle ilgisi olduğuna ait uzun araştırma ve incelemeden sonra şu neticeye varabildim:

İstanbul'un fethinden 15 yıl sonra Mahmut Paşa Karaman oğullarının tepelenmesine işyar ediliyor, Karaman Oğlu Pir Ahmedi yeniyor. Ve önünden kaçırıyor. Dahada takip etmiyerek geri dönüyor Karahisar menziline geliyor. Çok sevdiği ve eski dostu olan Abdurrahimi buluyor. Onunla, ya kendi çadırında, ya ozanın konağında manevî zevkler içinde yaşamaya başliyerek Afyon'da belki bir kaç ay oyalanıp kalıyor.

Bu fırsattan faydalanarak Türk düşmanı olan Rum Mehmed Paşa Fatihe fesat ve şeytanlık yapmaya çalışıyor: Karaman oğullarını büsbütün yok etmek kabil iken Mahmut Paşa müsamaha gösterdi. Pir Ahmedi yakalamadı, asmadi, öldürmedi diyerek değerli veziri Fatihin gözünden düşürdü ve sadaretden azletdirek Gelibolu Mutasarrıflığı ile onu Afyon'dan uzaklaştırdı. [19]

Ozan Afyon'da yerleştikten sonra arasına başka yerlere gezinti yaptığına aid bir kanıt yoktur. Akşemseddin'i veya ölümünden sonra mezarını ziyaret etmek olasılığı vardır.

[19] "... Karahisara çıktılar. Padişah buyurdu: Mahmut Paşanın çadırını, otağını başına yıktılar ve cephanesini kendi devabına yüklettiler. Padişahın cephanesine katdılar.,,

Aşık Paşa Zade Tarihi. Sayfe: 171.

Şükranla karşılanack bir nokta ve bütün ulusların hayret ve taktirle gördükleri inkâr götürmiyen bir varlık varsa o da büyük Türk ulusunun ve onun Cümhuriyet Hükümetinin bu günkü barış hali ve yurdunu korumak için eksiksiz kudret ve kuvvetidir.

Fatihin ölümünden sonra ne yaptı? Bayazıt ve cem didişmesinde tamamen bitaraf, ilgisizmi kaldı? İstanbul'a gidip geldimi?.. Şimdilik bu sorgular karşılıksız kalmaktadır.

Gedik Ahmed Paşanın Afyon'da oturduğunda ozanla münasebeti ne derece idi. Gedik Ahmed ilim ve şiirden daha çok savaş ve kahramanlık alanında dolaştığı ve ün aldığı için Abdurrahimi Mahmut Paşa gibi içden içe tanıyıp tanımadığını bilmiyoruz.

Fakat Afyon'da onu en büyük ve en akıllı adam olarak görmesi bayıktır. Gedik Ahmed belki Karaman oğullarının tepelenmesi, veya Cemin yıkılması için Afyon'da epeyce oturuyor. Çok sevdiği bu yere cami, medrese, imaret ve hamam yaptırıyor. Adını Afyon'a bu izlerle silinmemek üzere kazdırıyor.

Kırım Fatihinin ozanla deyt ve sevgisinin derecesini bir ane ile anlıyoruz. Gerçekliği çok yakın ve çok eskiden beri gelen bir halk söylüşiğine göre Gedik Ahmet Paşa medresesine Koca Âlimi Müderris yapıyor. Ozanın eviyle medrese arasında eski büyük kabristanın ortasından, uzun çarşının başından Kadınana okulu yönetmesinde özel bir yol açılıyor. Devrimin en büyük bilmenleri sırasında ve safında olan Abdurrahim'e bu saygı her halde çok yerinde bir işti. yurdunun ilim kurumunda bu ödevi «fahri» onursal olarak kabullandığını gayet tabiiğ buluyoruz.

Akşemseddin'in yeğeninin ozanla yokarda bir görüşmesini yazmıştık. Paşa Çelebi Anadolu'da kadılıkla dolaşırken ihtimal Afyon'a uğradığı ve ozanla aile dosluğundan ötürü konuğu olduğu vakit, Akşemseddin'in öyküsünden «menakip» konuştular ve anısını «hatıra,, canlandırdılar.

Ozanın Afyon'da ölene kadar halkın başında gezdiği ve gönlünde oturduğu, halkın maddi, tinel manevi her sıkıntısında yardımına koştuğu şehrin hâkimi, hekimi atağı «vasi» olduğunda işkil yoktur. Kasım Paşa ve Mimar İyazın kendi vakıflarına onu müteveli yaptıklarından anlaşılıyor ki Abdurrahim yurdunda bir emniyet hazineşi imiş. Nitekim, dilden dile dolaşan ve zamanımıza kadar sürmüş olan memleket bitişindeki ve öz soyu ile sulanan özleri, bahçeleri sıra ile sulama işi var. «Dolama» denen bu yönetem (usul) doğrudan doğruya Mısır'lı oğlunun buluşudur.

Vaktiyle öz «sulu tarla» ısları (sahip) bahçelerini sulamak için bir türlü aralarında anlaşamamışlar. Ve her vakit savaş gü-

rültü konusu (mevzu) olmuş. En sonra bunlar bir gün birleşmiş ve ozana müracaat etmişler. Abdurrahim'de oradaki iki dönüm tarlaları için haftada bir gün nöbet vermek şartile herkesi kandıran su vakti taksimi bulmuş ve yapmıştır. (20)

Muasırlarından dost ve kendine mensup olan Kasım Paşa (Âşık Paşa Zade ona... Dudu Mezak Oğlu Kasım Paşa diyor: Ve onu asrımın büyük adamları arasında sayıyor.) dan, Demir Yalıyan, Şehreküstü, Yasindede, Dedebalı Oğlu Ahmed, Mimar İyazdan başka vakfiyede tanık şahit sıfatıyla adı geçen tanınmış ve seçilmiş adamlar vardır. Bunlarlada dost olduğu bayıktır.

Soy Adlarından o zamanki Afyon'un âlim ve tanınmış gişileri olduğu anlaşılan bu tanıkların adlarını o devre aid başka bir inceleme için faydalı olur umusiyle aynen yazıyorum: Mevlâna Nuretdin Bini Şeyh, Mevlâna Ahmed Bini Dede Balı, Hamza Fakı Bini Hasan Fakı, Mevlâna Yakup Bini Yusuf, Mevlâna İdris Bini İsmail, Ömer Bey bini Mimar, Dede Halife Bini İvaz, Nuretdin Bini Hasan, Minnet Fakı Bini Ali, Mevlâna Elvan Fakı Bini Hasan, Kemal Fakı Bini Musa, Kasım Dede Bini Bahşayış, Veyis Bini Musa, Ali Fakı Bini MinnetFakı, Kemal Bini Arab, Mevlâna Hamza Bini Yeğenülhafız, Hacı Hüseyin Bini Abdullah, Mehmed Bini Hamza.

Ozan zamında ve sonunda kendinin nasıl takdir ve takdis edileceğini bilmiş ölümünden sonra o vaktin anıtı olan türbesine işaret etmiş (21) bundan camiinin türbesinden evel yapıldığı ve ve sonra türbe yapılırken camie tadilen ilâve edildiği anlaşılıyor. Türbenin yapılma tarihi ve ölümünden ne kadar sonra yapıldığı belli değildir.

[20] Mısırlı oğlunun su taksimini memleketin eski bir âdet ve ananesinin tesbiti yüzünden buraya yazmayı faydalı buldum. Suyun akış ve sulama tarzı böyle imiş: Cuma günü sabahtan akşama kadar bir sehim Cumartesi öğleye kadar, akşama bir, Pazar günü öğleye kadar bir, akşama kadar bir, Pazartesi öğleye kadar bir, akşama kadar bir, Salı akşamına kadar bir sehim, Çarşamba akşamına kadar bir sehim, Perşembe günü öğleye kadar bir, öğleden ikindiye bir, ikindiden akşama kadar bir sehim. Bu taksimde kendisine Pazar günü başlarmış. İkinci hafta kimin suyuna gelirse Pazartesi, üçüncü hafta ise Salı suyunu alır... Ve böyle her hafta birinden hisse olarak kimse- nin suyuna zarar vermeden kendi özü ve bağçesinde sulanmış....

[21] - Vakfiyesinin bir tarafında şöyle diyor:

“... Vakıfı mezkûrun türbesi bina oldu ise kendi türbesinde eğer bina olmadı ise Kasım Paşa mescidinde... Kuran okunması...”

ÖLMEZ AŞKIM.

-Oğullarıma-

Gün günden kuvet verir göğsümdeki bu aşka
Kime gönül vereyim acunda senden başka!

Özüne inandığım, sözlerine kandığım,
Bunca yıldır kor gibi hasretinden yandığım,
Bir anam vardı benim: saçları ak pak olmuş,
Beli iki üç büklüm, yüzünün ferî solmuş.
Bir gün beni oturtub ta dizinin dibine
Dikerek gözlerini gözlerimin içine
Dediki: boy atarda genç olur adam bir gün,

OZANIN KİTAPLARI : Abdurrahim tam anlamıyla âlim ve fazıl bir kişi olduğunu bize bildiren vakfettiği kitaplarıdır. Bunların adları birer birer vakfiyesinde yazılmaktadır. Sayısı 159 dur. Bütün servetini kızına bırakan ozan kitaplarına devrinin âlim ve değerli adamlarından olan Dede Balı Oğlu Ahmed adındaki bir kişiyi mütevellî atıyor. «tayin» Dede Balı oğlu çok sevdiği adamlar arasında olduğu bayıktır. Kitap listesindeki izahata göre Küfi yazılıda olduğu halde muhtelif kuranlar, hadis, tefsir tasavvufa ait Şeyh Ekberin bütün eserleri. İbni Sinanın Şifası, iki cilt mesnevi ve azeviyatı Sultan Veled, Şerhi Ebyat, Tıp, Tevarih, sekiz cild lügat -çok dikkate değer.- Hesab, v.s..... Her mesleğe aid her çeşit kitab... Fakat bunların hiç birisi yoktur. Vakfiyesinde çok kıskanç bir hırsla üzerine titrediği karşılığında değerli bir tutu olmadan kitabının okumaya verilmesine razı olmıyan büyük ozanın armağanlarının bugün bir tanesine de malik değiliz.[22]

Gedik Ahmed Paşa kütüphanesindeki kitapların arasında ve başka yerlerde veya ellerde sormalar ve araştırmalar neticesiz kalmıştır. Yazıkki halen büyük ozanın elinin değdiği gözünün gördüğü bir armağandan mahrumuz!.

[Arkası var.]

[22]. Kasım Paşa Camisinde bulunan ve Mısırlı oğluna aid olduğu söyleneu iki yazma kitabı yakın vakıtlara kadar mevcutmuş. Bir vakıtlar Dostumlarında imiş. Bir aralık onlardan okumak için Müftü Merhum Youus'a geçtiği söyleniyor.

Kolda çelik kuveti, saçarak dört yana ün..
Gönülde bin kasırga, bin fırtına başında,
Hız almış şimşek gibi yirmi iki yaşında,
Bakışı daha sıcak yeğit çalımlarından,
İki kat ileride göğsü adımlarından.
Damardaki deli kan bir yolcuk serinlemez,
Öyle coşkun bir gönül var ki ferman dilemez,
Ferhad gücünü alır da bir taze dudaktan,
Gözünü esirgemez ne daldan, ne budaktan..
Başı göğlerdeki bulutları yarıyor,
Yüreğini bin aşkın rüzgârları sarıyor.
Adım adım gelirken işte bu belâlı çağ,
Kuramasın gönlüne yabancı bir sevgi ağ.
Ne bir tatlı gül ahengi, ne inciden sözlere;
Ne taze bir gülüşe, ömrü çelen sözlere
Özünü tutsak verme, varlığını bağlama
Bir bakışın ardından yürek üzüp ağlama,
Çınar gibi bir yeğit sevdaya boyun eğmez,
Bu uğurdaki acı dökülen yaşa deymez
Yahız..

Güzelliğine bir değer biçilmiyen,
Ayrılın da, ölsen de saltık vaz geçilmiyen
“Vatan,, denilen ulu, yüce bir diyar vardır.
Ondan artık ne sevgi, ne güzel, ne yar vardır.
Ezelden daha başsız, ebedden daha sonsuz
Bir sevda bağla ona.. Gönül yaşamaz onsuz..

Ey kürrenin can evi, iklimlerin güneşi
Bir parça toprağının var mı dünyada eşi?
Yalnız ben değilim, bütün acun peşinde
Her gönlü bağlayan bir büyü var çekişinde
Yoluna ne harcasam azdır dilber vatanım
Seni öğmüş öğmüşte yaratmış yaratanım
“Çankaya,,’nın doğudan batıya varan ünü;
“Dumlu,,’nun yedi iklim dör bucağa bakışı,

BİR DEĞER KAYBETTİK.

İSMAIL.

"Kıymetli insan,,ın sembolü olan tevazuu kendine mal etmeyi bilen, "tek adım görünsün,, deye münakkitlere ne rötüşlü, ne de karikatör şahsiyetini bastırmak küçüklüğüne düşmeden değeri ile mütenasip tanınmak şerefine mazhar olduktan sonra aramızdan bu gün yine o tevazuu ile sessiz sadasız çekilip gitmiş, edebiyat, yenilik ve Türklük âleminde bir Celâl Sahir daha kaybettik.

Celâl Sahir, ta küçük yaşlarında güzelliğin ve şiriyetin Venüs'ün hemcinsinden doğduğunu idrak etmiş ve şiirlerinde (düşündüğünden başka yazmak) riyakârlığına düşmemiştir. Ruhunun en hassas köşesinden doğup diğer bir ruhu esir etmekte asla zorluk çekmiyen mısralarını okurken kalp ince ve derin bir yara alır: bu yaranın sızısını hakikatı düşünmekle his edebilirsiniz.

Celâl Sahir her zaman için yeni bir adamdı. O, yeniliğin muhakkak bir adım daha ileri gitmek olduğunu anlamış ve edebiyat devirlerinin hepsinde yaşamağa muvaffak olduğu gibi ömrünün son senelerinde dil işlerinde son enerjisini sarf ederek ağır ve ince başını taşıyamıyacak vücudü gözlerine "yumull,, emrini vermiştir.

Eğer onun cismi yarına da erişebilseydi muhakkak yine yeni kalacaktır.

O gazi Sakarya'nın kucagından akışı,
Tepesi ak dumanlı, doruğu karlı dağlar,
Bağı bin bir çiçekli, boğazlı, yarlı dağlar..
"Ankara,, , "İzmir,, gibi dünya değer şehirler
Hızlarını Tanrı'dan alan şeyda nehirler.
Zümrüt ovalarında kır, yağız, doru atlar,
Kurtlar kuşlar yatağı Toros'lar, Araratlar
Bir damlası bin derde deva billür pınarlar
Gür çamların ölüyü bile hayat sunarlar..

Gün günden kuvet verir göğsümdeki bu aşka
Neye gönül veririm dünyada senden başka
Başın için yalnız derim yüreğim atar,
Seni kimse sevemez acunda benim kadar.

Koca Budak.

AFYONUN ESKİ VE YENİ TARİHDEKİ DEĞERİ.

Behcet Görktan.

Afyon Hitit, Firikya, Bizans, Selçuk anıt ve izerlerinin çok bulunduğu yerdir. Bu Hükümetlerden arta kalan eski ve tarihi Afyon yeni tarihte de büyük ve önemli bir değeri vardır. Kocatepe, Kaleciksvri, Baştepe, Çiğiltepe gibi bir çok yüce şanlı ve tarihi tepeleri göğsünde taşımaktadır. Bu mevkilerin kurtuluş tarihinde o kadar büyük bir değeri vardırki yaşamak hakkı yok edilmek istenen büyük Türk ulusu kendi varlığını bu tepelerden acuna karşı haykırmıştır. Bu kuvvetle haykırışın hızı dağları, vadileri, denizleri aşarak bütün Avrupayı şiddetinden sarsmıştır. Afyon Urayındaki iarihe mal olan Utku Odasında düşmanın yok edilmesi için büyük önder tarafından çizilen harita ve plânın Dumlupınar'da Başbuğumuz Atatürk meydan savaşında tamamen gerçekleştirilmesi Türk ulusunun varlığını acuna saydırmıştır.

Utku anıtının mevkii utku odasının tam karşısında konulmasının ayrıca bir değeri vardır. Bunun için Afyon ili tarihin hazinelerinden biri olup Türk gençlerinin daimi ziyaret yeri olarak kalacaktır.

Acuna dalğalarıyla şeref veren Albayrağımız on altı sene evvel utku meydanında başlarımız üstüde siyah renge girerek yas içinde dalgalanıyordu, bütün gözler onun rengine bakarak ağlıyordu. Öz yurdumuzun bu yası karşısında eyilmiyen, titremiyen hiç bir Türk kalmamıştı. Çünkü anayurdun kalbi ve nefes borusu olan güzel İzmir'den Anadolu'ya imdat sesleri yükseldiği zaman Türkler kalbikâhna hançerin saplandığını his etmişlerdi. Galyana gelenahali artık kendisini tanımaz bir hale gelmişti. haksızlığa ve zulme karşı bağırarak ve protesto etmek için anıt meydanına -oplanarak istiklâl ve hakkıhayatımızı kurtarıncaya kadar bütün zorluklardan kaçmıyacağımıza ve yokluklara katlanacağımıza ve kara bayrağımızı kanımızla yıkayarak tekrar al renge boyacağımıza ant içerek ya istiklal ya ölüm diyerekten ayrıldık. Bu isyanımıza karşı itilaf devleti denilen düşmanlarımız Türkiye acun haritasında çıkarılmak ve tarihten silinmekle mukabele görmüştür.

Türklerin tesiri çok derin idi. Kendisinin dünya haritasından silinmesine şahid olmamıştı tehlike büyüdükçe azim ve imanımızda artıyordu. İşte büyük rehberimiz Atatürk'ün emir ve işaretile senerce dövüşerek utkuya vasil olduk. O kara günlerin güneş ve nurları şimdi parlıyor. Yakında açılma töreni yapılacak olan o büyük anıt macaraları gelecek nesle nakledecektir. Çünkü bu anıtta görülen ifade kudret iizerlerinin veremeyeceği heyecanları anlatıyor. Bize bütün tarihleri inkişaf ettiren ve söyleyenler kitaplar değil bu gibi ölmez izerleridir. Bu anıt Türk kahramanlığının bir timsalidir. İşte bu anıt anayurda göz dikenin gözlerini çıkarmak el uzatanların ellerini kırmak ve ayak basmak isteyenlerin akibeti yere serileceğini ihtar ediyor. Bundan böyle utku anıtı Türk topraklarına göz dikmeyin, el uzatmayın, ayak basmayın deyerekten daima haykıracaktır ve uyutmak isteyenlerin uykusunu kaçıracaktır. Tekmil ulusu uyanık bulunduracak olan bu anıtı Türk gençleri her zaman için ziyaret etsin ve düşünsünler diyerekten dikilmiştir. Güzel yurd senin yıldızlı seman altında dağların ve yeşil topraklarının üstünde çağlıyan ırmakların soğuk sularını içerek binlerce senedir oturan Türkler artık senin bir misafirin değil yaşamağa ve yaşatmağa isbatı liyakat etmiş ve bütün acuna kendisini saydırmış bir ulustur. Tarih insanlığın mukaddes bildiği gayelerin muhafazası uğrunda ateş ve kan içinde bütün düşman acuna karşı bu kadar azim ve cesaret gösteren bir ulus şüphesiz bir misal olarak kaydetmekte terettüt etmiyecektir.

ABONE :

Seneliği [120] kuruş. Abone için Halkevine baş vurmalıdır.

İmtiyaz sahibi : Ahmet Sami

Neşriyat müdürü : Sami Akyol

Basıldığı yer : Afyon - Doğan Basımevi

10

Kuruş.